CHDPU

CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Чирчиқ давлат педагогика университети Фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш ва бундай вазиятларда ҳаракат қилиш тўғрисида

НИЗОМ

Чирчиқ шаҳри

"KELISHILDI"
Chirchiq shahar Favqulodda vaziyatlar bo'limi boshlig'i
podpolkovnik F.M.Raxmatullayev
«___»_____

"TASDIQLAYMAN"
CHDPU rektori
Fuqaro muhofazasi boshlig'i
O.I.Muxammedov
«___»_____

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bunday vaziyatlarda harakat qilish to'g'risida
NIZOM

1-bob. Umumiy qoidalar

1. Ushbu Nizom Chirchiq davlat pedagogika universitetining Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bunday vaziyatlarda harakat qilish davlat hududiy quyi tizimining (keyingi o'rinlarda – FVDT) tarkibini, asosiy maqsadi va vazifalarini, tashkiliy-funksional tuzilmasini hamda faoliyat ko'rsatish tartibini belgilaydi.

2. FVDTning tarkibi aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida vakolatlarga ega bo'lgan yoki ushbu sohada majburiyatlar yuklangan boshqarma, tashkilotlar, muassasalar, shuningdek, tumanlar, shaharlar hokimliklari hamda tashkilotlarning boshqaruv organlari, kuchlari va vositalaridan iborat.

3. FVDTga kiruvchi boshqarmalar va tashkilotlar hamda mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida o'z faoliyatini O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmonlari, qarorlari va farmoyishlari, Vazirlar Mahkamasining qarorlari va farmoyishlari hamda boshqa normativ-huquqiy hujjatlar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi fuqaro muhofazasi boshlig'i, Favqulodda vaziyatlar vazirining buyruqlari, ko'rsatmalari va ushbu Nizom asosida olib boradi.

O'zbekiston Respublikasining, shuningdek Toshkent viloyatining xalqaro shartnomalarida mazkur Nizomda nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

4. Ushbu Nizomda quyidagi asosiy tushunchalar qo'llaniladi:

tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar (keyingi o'rinlarda – favqulodda vaziyatlar) – muayyan hududda odamlar qurbon bo'lishiga, odamlarning sog'lig'iga yoki atrof tabiiy muhitga zarar etishiga, jiddiy moddiy talafotlarga hamda odamlarning hayot faoliyati sharoitlari buzilishiga olib kelishi mumkin bo'lgan yoki olib kelgan avariya, halokat, xavfli tabiiy hodisa, tabiiy ofat yoxud boshqa ofat natijasida, karantinli va inson uchun xavfli bo'lgan boshqa yuqumli kasalliklar tarqalishi natijasida yuzaga kelgan vaziyatlar;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish – favqulodda vaziyatlar ro'y berganda o'tkaziladigan hamda odamlarning hayotini asrab qolish va sog'ligini saqlashga, atrof tabiiy muhitga etkaziladigan zarar va moddiy talafotlar

miqdorlarini kamaytirishga, shuningdek, favqulodda vaziyatlar zonalarining kengayishiga yo‘l qo‘ymaslikka hamda xavfli omillar ta’sirini tugatishga qaratilgan qutqaruv ishlari va kechiktirib bo‘lmaydigan ishlar majmui;

favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish – favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish bo‘yicha tadbirlar majmui, vositalar hamda usullar tizimi;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish – oldindan o‘tkaziladigan hamda favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi xavfini imkon qadar kamaytirishga, bunday vaziyatlar ro‘y bergan taqdirda esa – odamlarning hayotini asrab qolishga va sog‘lig‘ini saqlashga, atrof tabiiy muhitga etkaziladigan zarar va moddiy talafotlar miqdorlarini kamaytirishga qaratilgan tadbirlar majmui;

FVDTning funksional quyi tizimi – aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo‘yicha belgilangan funksiyalarni bajaruvchi boshqarmalar va muassasalar hamda boshqa tashkilotlarni o‘z ichiga olgan quyi tizim;

FVDTning hududiy quyi tizimi – tegishli hududda aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish tadbirlarini tashkil etish va amalga oshirish bo‘yicha belgilangan funksiyalarni bajaruvchi shaharlar va tumanlarning mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarini o‘z ichiga olgan quyi tizim;

fuqaro muhofazasi – harbiy harakatlar olib borish paytida yoki shu harakatlar oqibatida yuzaga keladigan xavflardan O‘zbekiston Respublikasi aholisini, hududlarini, moddiy va madaniy boyliklarini muhofaza qilish maqsadida o‘tkaziladigan tadbirlarning davlat tizimi.

2-bob. FVDTning asosiy maqsadi va vazifalari

5. FVDTning asosiy maqsadi favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida vakolatlarga ega bo‘lgan yoki ushbu sohada majburiyatlar yuklangan boshqarmalar, muassasalar va boshqa tashkilotlar, shuningdek, tumanlar, shaharlar hokimliklari tomonidan tinchlik va alohida davrda favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish tadbirlari samarali tashkil etilishi va amalga oshirilishini ta’minlashdan iborat.

6. Quyidagilar FVDTning asosiy vazifalari hisoblanadi:

viloyat hududida tinchlik va alohida davrda aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirish, bu sohada ishlab chiqilgan normativ-huquqiy hujjatlar ijrosini ta’minlash;

viloyat hududida ro‘y berishi mumkin bo‘lgan favqulodda vaziyatlarni prognoz qilish, ularning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini baholash;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish yuzasidan maqsadli va ilmiy-texnik dasturlarni hamda tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish, shuningdek, ushbu soha bo‘yicha ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rivojlantirish;

FVDTning barcha darajadagi boshqaruv organlari va favqulodda vaziyatlarning oldini olish hamda ularni bartaraf etish uchun mo‘ljallangan kuchlar va vositalarning doimiy tayyorligini ta’minlash;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi ma'lumotlarni yig'ish, tahlil qilish, almashish, axborot tayyorlash va berish;

aholini, FVDT boshqaruv organlarining mansabdor shaxslarini, qutqaruv xizmatlari va qutqaruv tuzilmalari, shuningdek, fuqaro muhofazasi tuzilmalarini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlash;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralarini yaratish;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat ekspertizasi, nazorati va tekshiruvini amalga oshirish;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish;

xorijiy davlatlar hududida ro'y bergan favqulodda vaziyatlar oqibatida jabrlangan O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga yordam ko'rsatish hamda ularni va halok bo'lganlarni evakuatsiya qilish chora-tadbirlarini amalga oshirish;

favqulodda vaziyatlardan zarar ko'rgan aholini ijtimoiy himoya qilishga doir tadbirlarni amalga oshirish;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida fuqarolarning, shu jumladan, ularni bartaraf etishda bevosita qatnashgan shaxslarning huquq va majburiyatlarini ta'minlash;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida xalqaro hamkorlik qilish;

ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlardan sug'urta qilishni tashkil etish.

3-bob. FVDTning tashkiliy-funksional tuzilmasi

7. FVDTning tashkiliy-funksional tuzilmasi mazkur Nizomga ilovaga muvofiq belgilanadi.

8. FVDT hududiy va funksional quyi tizimlari hamda axborot-boshqaruv tuzilmasidan iborat bo'lib, respublika, mahalliy va ob'ekt darajalariga ega.

9. FVDTning har bir darajasi quyidagilarga ega bo'ladi:

FVDT boshqaruv organlari;

FVDT tezkor-boshqaruv organlari;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish kuchlari va vositalari;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralari;

favqulodda vaziyatlar ro'y berishi xavfi to'g'risida yoki favqulodda vaziyat ro'y berganligi haqida xabar berish va xabardor qilishning avtomatlashtirilgan tizimlari.

10. FVDTning hududiy quyi tizimlari o'z ma'muriy hududlari doirasida aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish uchun tegishli tumanlar va shaharlarda tashkil etiladi.

FVDT hududiy quyi tizimlarining vazifalari, ularni tashkil etish, kuchlari va vositalari tarkibi, faoliyat ko'rsatish tartibi mazkur Nizom, mahalliy geofizik va tabiiy-iqlim sharoitlarini, xavf darajasi yuqori ob'ektlarning mavjudligini hisobga olgan holda ishlab chiqiladigan quyi tizimlar to'g'risidagi nizomlar bilan belgilanadi.

Hududiy quyi tizimlar to‘g‘risidagi nizomlar Toshkent viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi bilan kelishgan holda tegishli ravishda tuman (shahar)lar hokimlari tomonidan tasdiqlanadi.

11. FVDTning funksional quyi tizimlari viloyatdagi boshqarmalar, muassasalar va boshqa tashkilotlarda aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo‘yicha belgilangan funksiyalarni bajarish, shuningdek, idoraviy mansub ob’ektlarda ularning ishlab chiqarish faoliyati bilan bog‘liq favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish uchun tashkil etiladi hamda FVDT xizmatlaridan, quyi tizimlarning davlat nazorati organlari, kuchlari va vositalaridan iborat bo‘ladi.

FVDT funksional quyi tizimlarining vazifalari, ularni tashkil etish, kuchlari va vositalari tarkibi, faoliyat ko‘rsatish tartibi mazkur Nizom, favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish bo‘yicha funksiyalari, xavf darajasi yuqori bo‘lgan idoraviy mansub ob’ektlardagi ishlab chiqarish texnologiyalarining xususiyatini hisobga olgan holda ishlab chiqiladigan funksional quyi tizimlar to‘g‘risidagi nizomlar bilan belgilanadi hamda Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi bilan kelishgan holda tegishli boshqarma, muassasa va tashkilotlar rahbarlari tomonidan tasdiqlanadi, O‘zbekiston Respublikasi qonunlariga muvofiq tasdiqlanuvchi ixtisoslashgan xizmatlar va avariya-qutqaruv tuzilmalari to‘g‘risidagi nizomlar bundan mustasno.

12. FVDTning axborot-boshqaruv tuzilmasi quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Favqulodda vaziyatlar boshqarmasining Tezkor boshqaruv markazi;

FVDT hududiy va funksional quyi tizimlarining axborot-tahlil markazlari;

atrof tabiiy muhit va xavf darajasi yuqori bo‘lgan ob’ektlar holatini kuzatish va nazorat qilish organlarining axborot markazlari;

turg‘un (statsionar) boshqaruv punktlari;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish kuchlari va vositalarini boshqarishning harakatdagi punktlari;

FVDTning hududiy va funksional quyi tizimlarining navbatchilik-dispetcherlik xizmatlari;

aloqa va axborot uzatish vositalari, shu jumladan, boshqarish va axborot bilan ta’minlashning avtomatlashtirilgan tizimi.

Axborot-boshqaruv tuzilmasi quyidagilarni ta’minlashi lozim:

FVDTning hududiy va funksional quyi tizimlarining ixtisoslashgan hamda laboratoriya nazorati va kuzatuv tizimidagi bo‘linmalaridan olingan seysmologik, geologik, gidrometeorologik xavfli hodisalar, quruqlik (tuproq, er osti)ning holati o‘zgarishi, atmosfera (havo muhiti) tarkibi va xossalari hamda gidrosfera holatining o‘zgarishi bilan bog‘liq vaziyatlar, sanoat va transportdagi avariyalar va halokatlar, epidemiyalar, epizootiyalar, epifitotiyalar, radioaktiv, kimyoviy va biologik (bakteriologik) holat to‘g‘risidagi ma’lumotlarni to‘plash va qayta ishlash (tahlil qilish va saqlash);

FVDTning boshqaruv organlari, kundalik boshqaruv organlari, kuchlari hamda aholini favqulodda vaziyatlar xavfi yoki ro‘y berganligi, favqulodda vaziyatlarning yuzaga kelishi holatlari, xususiyatlari, rivojlanish ko‘lamlari va kechishi, yuz berishi mumkin bo‘lgan oqibatlari, favqulodda vaziyatlarda harakat qilish tartibi to‘g‘risida

xabardor qilish
va ma'lumot (axborot) berish;

FVDT quyi tizimlari va bo'g'inlari, boshqaruv organlari, boshqaruv punktlari, favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun kuchlar o'rtasida o'zaro axborot va ma'lumot almashinuvini ta'minlash.

Favqulodda vaziyatlar to'g'risidagi axborotlarning mezonlari, mazmuni va turlari, ularni FVDT quyi tizimlari va bo'g'inlariga, shuningdek, aholiga etkazish muddatlari va tartibi O'zbekiston Respublikasi Fuqaro muhofazasi boshlig'i tomonidan tasdiqlangan favqulodda vaziyatlar masalalari bo'yicha kundalik hamkorlik qilish va xabar berish yo'riqnomasi asosida amalga oshiriladi.

13. Toshkent viloyati FVDT boshqaruv organlari quyidagilardan iborat:

mahalliy (viloyat) darajada – viloyat Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi, tumanlar va shaharlar Favqulodda vaziyatlar bo'limlari, tashkilotlarning vakolatiga aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi vazifalarni hal etish kiradigan bo'linmalari;

ob'ekt darajasida – ob'ektlar ma'muriyati hamda vakolatiga aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi vazifalarni bajarish kiradigan tarkibiy bo'linmalari (xizmatlari, shubalari yoki maxsus tayinlangan mansabdor shaxslari)dan iborat.

FVDT, uning quyi tizimlari va bo'g'inlarining faoliyatini tashkil etish, aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo'yicha ularga belgilangan vazifalar o'z vaqtida va samarali bajarilishini ta'minlash tegishli FVDT boshqaruv organlariga yuklanadi.

14. FVDT tezkor-boshqaruv organlari – FVDT funksional va hududiy quyi tizimlari hamda ularning bo'g'inlaridagi tezkor boshqaruvni amalga oshiruvchi bo'linmalardir, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi:

mahalliy darajada – Favqulodda vaziyatlar boshqarmasining tezkor-boshqaruv markazi, shaharlar va tumanlar Favqulodda vaziyatlar bo'limlarining tezkor-boshqaruv guruhlari, tashkilotlarning navbatchilik-dispetcherlik xizmatlari;

ob'ektlar darajasida – ob'ektlarning navbatchilik-dispetcherlik xizmatlari;

tegishli ravishda har bir darajadagi FVDT boshqaruv organlarining favqulodda vaziyatlarni bartaraf qilish kuchlari va vositalarini boshqarish statsionar va harakatdagi punktlari.

FVDT tezkor-boshqaruv organlari tegishli boshqaruv organining doimiy joylashuv punktlarida, favqulodda vaziyatlar ro'y berganda esa – favqulodda vaziyatlarni bartaraf qilish kuchlari va vositalarini boshqarish statsionar va harakatdagi punktlarda tashkil etiladi. Ular oldindan xabar berish, aloqa, axborotni qayta ishlash va uzatishning tegishli texnik vositalari bilan jihozlanadi hamda o'zlariga yuklangan vazifalarni bajarishga doimiy tayyor holatda saqlanadi.

Tezkor-boshqaruv organlari favqulodda vaziyat ro'y berishi xavfi to'g'risida ogohlantirish ma'lumotlarini hamda favqulodda vaziyatlarning oldini olish bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish bo'yicha tavsiyalar FVDT boshqaruv organlariga tezkor taqdim etilishini ta'minlaydi.

15. Quyidagilar ob'ektlar darajasidagi FVDT boshqaruv organlarining asosiy vazifalari hisoblanadi:

favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etish, ob'ektlarning barqaror ishlashi imkoniyatini oshirishga doir tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishga rahbarlik qilish;

texnogen avariyalar va boshqa turdagi favqulodda vaziyatlarga olib kelishi mumkin bo'lgan omillarni barvaqt aniqlash, ular ro'y berganda oqibatlarini prognoz qilish hamda ularni bartaraf etish tadbirlarini rejalashtirish maqsadida avtomatik kuzatish, yong'in va boshqa xavflardan darak beruvchi va nazorat tizimlarini keng joriy etish, kunlik monitoring va kuzatuv ishlarini nazorat qilish;

ob'ektlarda va ularga yondosh hududlarda aholiga xabar berish va ma'lumot (axborot) etkazishning avtomatlashtirilgan tizimining lokal va ob'ekt darajalarini yaratish ishlarini tashkil etish;

FVDT boshqaruv organlarining, ob'ektlar kuchlari va vositalarining favqulodda vaziyatlardagi harakat qilishga tayyorligini ta'minlash;

axborot to'plashni ta'minlash va nazorat qilish, yuzaga kelgan favqulodda vaziyat, uning rivojlanish ko'lamlari va kechishi, keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan oqibatlari, favqulodda vaziyatni bartaraf etish uchun ko'rilayotgan chora-tadbirlar va zarur yordam to'g'risida yuqori organlarga ma'lumot berish;

qutqaruv xizmatlari, qutqaruv va fuqaro muhofazasi tuzilmalarini belgilangan tartibda tashkil etish;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish tadbirlari bajarilishini, ob'ektning zarar ko'rgan xodimlarini va ob'ekt yaqinida yashaydigan aholini evakuatsiya qilish va hayot sharoitlarini ta'minlash;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralarini yaratish, ulardan samarali foydalanish va ularni qayta tiklashni ta'minlash;

xavf darajasi yuqori bo'lgan ob'ektlar uchun texnik hujjatlar nusxalarini yaratish va saqlash ishlarini tashkil etish;

ob'ektlarning xavfsizligini pasportlashtirish va deklaratsiyalash, tabiiy va texnogen xavfi yuqori bo'lgan zonalar chegaralarini belgilash.

16. FVDTning kuchlari va vositalari quyidagilardan iborat bo'ladi:

fuqaro muhofazasi qo'shinlari;

Favqulodda vaziyatlar boshqarmasiga to'g'ridan-to'g'ri hamda tezkor bo'ysunuvchi ixtisoslashtirilgan va yong'in-qutqaruv tuzilmalari;

boshqarmalar, tashkilotlar va ob'ektlarning professional ixtisoslashtirilgan bo'linmalari va tuzilmalari, mahalliy va ob'ektlar darajasida FVDT hududiy va funksional quyi tizimlarining xizmatlari, qutqaruv xizmatlari, qutqaruv va fuqaro muhofazasi tuzilmalari.

FVDT kuchlari va vositalari belgilangan vazifalarni O'zbekiston Qizil YArim oy jamiyati viloyat kengashining ko'ngillilar otryadlari (komandalari, guruhlari), fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari huzuridagi "Mahalla fuqaro muhofazasi" yig'ma guruhlari, "Vatanparvar" mudofaaga ko'maklashuvchi tashkiloti bilan o'zaro hamkorlikda amalga oshiradi.

17. Fuqaro muhofazasi qo'shinlari Favqulodda vaziyatlar boshqarmasiga bo'ysunadi hamda o'z tezkor yo'nalishlariga muvofiq alohida davrda viloyatning

muhim mudofaa va sanoat ob'ektlarida favqulodda vaziyatlarni tugatishga doir ishlarni olib boradi.

Fuqaro muhofazasi qo'shinlari yirik ko'lamdagi ishlab chiqarish avariyalari, halokatlar, tabiiy ofatlar sharoitida qutqaruv va boshqa kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni amalga oshirish va maxsus priborlar, texnikalar, asbob-uskunalar va tayyorlangan mutaxassislarni talab etuvchi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidenti – O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Oliy Bosh Qo'mondonining farmoyishiga asosan jalb etilishi mumkin.

18. Favqulodda vaziyatlar boshqarmasiga to'g'ridan-to'g'ri bo'ysunuvchi qutqaruv tuzilmalari malakali mutaxassislar bilan butlangan va maxsus texnika, asbob-uskunalar, aslaha-anjomlar va boshqa qutqarish vositalari bilan jihozlangan, qutqaruv ishlarini avtonom rejimda kamida 72 soat ichida amalga oshirishga mo'ljallangan, doimiy shay holatdagi qutqaruv tuzilmalarini o'z ichiga oladi.

19. Favqulodda vaziyatlar boshqarmasiga tezkor bo'ysunuvchi ixtisoslashtirilgan va qutqaruv tuzilmalari Respublika shoshilinch tibbiy yordam ilmiy markazi Toshkent filiali (shuningdek, shahar va tuman filiallari), qidiruv va avariya-qutqaruv xizmatlari va tuzilmalari, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari hamda transport boshqarmasi tomonidan jalb qilinadigan avtotransport vositalari va tashkil etiladigan avtosanitar kolonnalari, shuningdek, favqulodda vaziyatlarni tugatishga, FVDT kuchlari harakati va tadbirlarini ta'minlashga mo'ljallangan FVDT funksional quyi tizimlarining boshqa tarkibiy bo'linmalarini o'z ichiga oladi.

Tezkor bo'ysunadigan tuzilmalarning vazifalari, tayyorlanish muddatlari, ularni jalb etish tartibi ushbu tuzilmalarning Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi bilan kelishilgan harakat qilish rejalarida hamda FVDT tegishli funksional quyi tizimlari bilan tuzilgan shartnomalarda belgilanadi.

20. Viloyatdagi o'ta muhim va toifalangan ob'ektlarda, tashkilot va muassasalarda tashkil etilgan harbiylashtirilgan va professional avariya-qutqaruv, avariya-tiklash va boshqa ixtisoslashtirilgan bo'linmalar idoraviy mansub ob'ektlarda ishlab chiqarish-texnologiya avariyalari va halokatlar bilan bog'liq favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish, shuningdek, epidemiyalar, epizootiyalar va epifitotiyalar yuzaga kelganda maxsus vazifalarni hal etish uchun mo'ljallangan.

viloyatdagi boshqarmalar, tashkilotlar, muassasalar va boshqa ob'ektlarning yong'in, kon, gaz-qutqaruv, qurilish, qurilish-montaj, tibbiyot va boshqa ixtisoslashtirilgan bo'linmalari negizida favqulodda vaziyatlarning tarqalishini cheklash hamda ularning oqibatlarini tugatish bo'yicha birinchi navbatdagi ishlar uchun doimiy tayyorgarlikdagi idoraviy tuzilmalar tuzilishi mumkin.

Doimiy tayyorgarlikdagi idoraviy tuzilmalar o'z ob'ektidan tashqari avariya ob'ektlaridagi favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish ishlariga amaldagi xarajatlar qoplangan holda shartnoma asosida jalb etiladi.

21. Aholini va hududlarni ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish, yirik texnogen avariyalar, halokatlar va tabiiy ofatlar oqibatlarini bartaraf etishga doir vazifalarni bajarish uchun viloyat, shaharlar va tumanlar hokimlarning qarorlari bilan geofizik, tabiiy-iqlim va boshqa mahalliy sharoitlarni hisobga olgan holda qurilish, qurilish-montaj, avtokorxonalar va boshqa

tashkilotlar negizida mahalliy davlat organlarining umumiy va maxsus vazifalarni bajarishga mo‘ljallangan hududiy tuzilmalari tashkil etiladi.

22. Xavf darajasi yuqori bo‘lgan ob’ektlarda ushbu ob’ektlar rahbarlarining qarorlari bilan mavjud ixtisoslashtirilgan xizmatlar va bo‘linmalar (qurilish, kimyo, tibbiy va boshqalar) negizida bevosita ob’ektlarda kechiktirib bo‘lmaydigan ishlarni amalga oshirish uchun shtatdan tashqari ixtisoslashtirilgan tuzilmalar tashkil etiladi.

23. Yirik ko‘lamli favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda tezkor qutqaruv ishlarini bajarish hamda zarar ko‘rgan aholiga yordam ko‘rsatish uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qaroriga binoan O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi va Milliy gvardiyaning raditsion, kimyoviy, biologik muhofaza hamda maxsus avariya-tiklash bo‘linmalari, muhandislik-sapyor va boshqa harbiy bo‘linmalari, harbiy-transport aviatsiyasi hamda harbiy-tibbiy xizmat muassasalari jalb etilishi mumkin.

4-bob. FVDTning faoliyat ko‘rsatishi tartibi

24. Prognoz qilingan yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatning ko‘lami va holatiga qarab viloyat hududida yoxud viloyatning muayyan bir hududida FVDT quyidagi rejimlardan birida faoliyat yuritadi:

kundalik rejim – muayyan hududda, ob’ektda favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi xavfi mavjud bo‘lmaganda;

yuqori tayyorgarlik rejimi – favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi xavfi mavjud bo‘lganda;

favqulodda vaziyat rejimi – favqulodda vaziyatlar ro‘y berganda va favqulodda vaziyatlar davrida.

FVDT faoliyatining yuqori tayyorgarlik va favqulodda vaziyat rejimlari ro‘y bergan favqulodda vaziyatning turiga qarab O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, viloyat, tumanlar va shaharlar hokimliklarining, shuningdek tegishli ob’ektlar rahbarlarining qarorlari bilan joriy etiladi.

FVDT faoliyatining yuqori tayyorgarlik va favqulodda vaziyat rejimlarini joriy etish bo‘yicha qarorda:

tegishli faoliyat rejimini joriy etish uchun asos bo‘lgan holat;

favqulodda vaziyat ro‘y berishi mumkin bo‘lgan hudud chegaralari yoki favqulodda vaziyat hududining chegaralari;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bartaraf etish uchun jalb etiladigan kuchlar va vositalar;

favqulodda vaziyatlarni keltirib chiqarishi mumkin bo‘lgan omillarni yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatlarning oqibatlarini bartaraf etish hamda aholini favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo‘yicha choralar;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish uchun mas’ul mansabdor shaxslar yoki favqulodda vaziyatni bartaraf etish tadbirlarining rahbari belgilanadi.

Favqulodda vaziyat rejimini joriy etishda favqulodda vaziyatlar turlari, shuningdek, aholining hayot faoliyati xavfsizligiga ta’sir ko‘rsatuvchi boshqa omillar hamda aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish uchun qo‘shimcha talab etiladigan chora-tadbirlardan kelib chiqib favqulodda vaziyatlarni bartaraf etishning quyidagi darajalaridan biri amalga kiritiladi:

a) ob'ekt darajasida bartaraf etish;

b) mahalliy darajada bartaraf etish;

v) respublika va transchegaraviy darajada bartaraf etish.

25. Quyidagilar FVDT faoliyat ko'rsatish rejimlarida amalga oshiriladigan asosiy tadbirlar hisoblanadi:

a) kundalik faoliyat rejimida:

atrof tabiiy muhitning holati, xavf darajasi yuqori bo'lgan ob'ektlardagi va ularga tutash hududlardagi vaziyat ustidan nazorat qilish hamda kuzatish, ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarni prognoz qilish, ularning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlarini baholash;

favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi axborotni to'plash, tahlil qilish va almashish;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish bo'yicha maqsadli va ilmiy-texnik dasturlar hamda tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish;

favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga doir tadbirlarni rejalashtirish;

aholining barcha qatlamlarini favqulodda vaziyatlarda muhofazalanish usullariga va harakat qilishga o'rgatish;

aholiga xabar berishning va uni xabardor qilishning avtomatlashtirilgan tizimini yaratish, shayligini ta'minlash hamda nazorat qilish;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun moliyaviy va moddiy resurslar zaxiralarini yaratish hamda ularning o'rnini to'ldirib borish;

aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida davlat ekspertizasi, nazorati va tekshiruvini amalga oshirish;

sug'urtaning maqsadli turlarini amalga oshirish.

b) yuqori tayyorgarlik rejimida:

favqulodda vaziyatlar ro'y berishi xavfi to'g'risida boshqaruv organlariga, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlariga hamda boshqa tashkilotlarga xabar berish, shuningdek, aholini xabardor qilish;

atrof tabiiy muhitning holati, xavf darajasi yuqori bo'lgan ob'ektlardagi va ularga tutash hududlardagi vaziyat ustidan monitoringni kuchaytirish, favqulodda vaziyatlarning ro'y berishi ehtimolini, ko'lamlari hamda oqibatlarini prognoz qilish;

favqulodda vaziyatlar ro'y berishi mumkin bo'lgan hududlarda ularning ro'y berishi xavfini baholash uchun tezkor guruhlarni tashkil etish, tahdid soluvchi omillarni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;

ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish bo'yicha tezkor tadbirlarni va zarur bo'lganda, aholini xavfsiz hududlarga evakuatsiya qilishni amalga oshirish;

favqulodda vaziyatlar sharoitlarida aholini va atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish, shuningdek, turar joy binolarining, hayot ta'minoti tizimlarining, ob'ektlar hamda iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror faoliyat ko'rsatishini ta'minlash choralarini ko'rish;

FVDT tarkibiga kiradigan davlat organlari va tashkilotlar rahbarlarining kecha-kunduz navbatchiligini tashkil etish;

FVDT tarkibiga kiradigan boshqaruv organlari va tashkilotlarning tezkor boshqaruv bo'linmalari o'rtasida axborot almashinuvini kuchaytirish;

FVDT kuchlari va vositalarini shay holatga keltirish, faoliyatni yuqori tayyorgarlik rejimiga o‘tkazish, ularning harakatlari rejalarini aniqlashtirish hamda zarur bo‘lganda, ularni favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi mumkinligi taxmin qilinayotgan hududga yo‘naltirish.

v) favqulodda vaziyat rejimida:

favqulodda vaziyatlar ro‘y berganligi haqida boshqaruv organlariga, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari hamda boshqa tashkilotlarga xabar berish, shuningdek, aholini xabardor qilish;

favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etishga doir rejalarni amalga kiritish;

aholining, moddiy va madaniy qimmatliklarning xavfsiz hududlarga evakuatsiya qilinishini tashkil etish;

favqulodda vaziyat zonasining chegaralarini belgilash, o‘rab olish (to‘sib qo‘yish), unga kirish-chiqish rejimini va unda harakatlanish rejimini belgilash;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun kuchlarni jalb qilish, mazkur tuzilmalar tomonidan favqulodda vaziyatlarning kengayishiga yo‘l qo‘ymaslikka va ularning birlamchi sabablarini bartaraf etishga doir ishlarni, qutqaruv ishlarini hamda kechiktirib bo‘lmaydigan boshqa ishlarni amalga oshirish;

iqtisodiyot ob’ektlarining barqaror faoliyat ko‘rsatishini, shuningdek, jabrlangan aholining hayot faoliyati sharoitlarini ta’minlash ishlarini tashkil etish;

favqulodda vaziyatlar zonalarida atrof tabiiy muhitning holati, avariya ob’ektlaridagi va ularga tutash hududlardagi vaziyat yuzasidan monitoring olib borish;

evakuatsiya qilingan aholini vaqtinchalik joylashtirish va uning hayot faoliyatini ta’minlash, tibbiy yordam ko‘rsatilishini tashkil etish hamda aholining vaqtincha bandligini ta’minlash bo‘yicha choralar ko‘rish;

favqulodda vaziyatlar zonalarida epidemiyaga qarshi va sanitariya-gigiena tadbirlarini bajarish;

birinchi navbatda infratuzilma ob’ektlarini tiklash, ijtimoiy ahamiyatga molik ob’ektlarning faoliyatini yo‘lga qo‘yish;

jabrlangan aholiga moddiy yordam ko‘rsatish, jismoniy va yuridik shaxslarga etkazilgan zararni kompensatsiya qilish bo‘yicha tadbirlarni amalga oshirish.

26. Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun quyidagi mablag‘lardan foydalaniladi:

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining zahira jamg‘armasi va davlat zahirasining moddiy resurslari zahirasi – O‘zbekiston Respublikasining respublika byudjeti mablag‘lari hisobidan;

idoraviy moliyaviy va moddiy resurslarning zaxirasi – FVDT funksional quyi tizimlarining byudjet va byudjetdan tashqari mablag‘lari hamda qonunchilik bilan taqiqlanmagan boshqa manbalar hisobidan;

mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlarining moliyaviy va moddiy resurslari zaxirasi – viloyat mahalliy byudjeti mablag‘lari hisobidan;

ob’ektlarning moliyaviy va moddiy resurslari zaxirasi – tashkilotlarning o‘z mablag‘lari hisobidan;

xalqaro tashkilotlar va xorijiy donorlarning muruvvat yordami.

Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun O‘zbekiston Qizil YArim oy jamiyatining tabiiy ofatlardan zarar ko‘rgan aholiga yordam ko‘rsatish uchun birinchi navbatda zarur bo‘lgan tovarlar omborlari va zaxiralari tizimlaridan uning roziligi bilan foydalanish mumkin.

27. Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish ishlari Favqulodda vaziyatlar boshqarmasining harbiy, ixtisoslashtirilgan yong‘in-qutqaruv bo‘linmalari, FVDT tarkibiga boshqarmalar, muassasalar va tashkilotlarning tegishli tuzilmalari hamda bo‘linmalarining kuchlari va vositalari bilan amalga oshiriladi.

28. Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etishga doir ishlarga rahbarlik qilish:

lokal favqulodda vaziyatlarda – hududida favqulodda vaziyat ro‘y bergan tashkilotning rahbari belgilagan mas’ul xodim tomonidan;

mahalliy miqyosdagi favqulodda vaziyatlarda – Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi boshlig‘i yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatning xususiyatiga qarab, mazkur sohada davlat boshqaruvini amalga oshiruvchi boshqarma, tashkilot rahbari tomonidan viloyat, shuningdek, tumanlar, shaharlar hokimlarining qarori asosida;

respublika miqyosidagi va transchegaraviy favqulodda vaziyatlarda – maxsus vakolatli davlat organining rahbari yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatning xususiyatiga qarab, mazkur sohada davlat boshqaruvini amalga oshiruvchi vazirlikning, davlat qo‘mitasining va idoraning rahbari tomonidan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori asosida amalga oshiriladi.

29. Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish uchun resurslar etarli bo‘lmagan taqdirda, ular ob’ekt ma’muriyati, FVDT funksional va hududiy quyi tizimlari rahbarlarining iltimosnomasiga binoan FVDTning yuqori organlari zaxiralaridan ajratilishi mumkin.

30. Aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish bo‘yicha dasturlarni moliyalashtirish, tarmoqlar va ob’ektlarning barqaror faoliyat ko‘rsatishini ta’minlash har bir darajada tegishli byudjetlar, FVDT funksional va hududiy quyi tizimlari mablag‘lari hisobidan amalga oshiriladi.

Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish bo‘yicha tadbirlarni mablag‘ bilan ta’minlash favqulodda vaziyatlar zonalarida joylashgan ob’ektlarning mablag‘lari, shuningdek, viloyat, tumanlar (shaharlar) mahalliy byudjetlari hamda FVDT funksional va hududiy quyi tizimlari mablag‘lari hisobidan amalga oshiriladi.

Ko‘rsatilgan mablag‘lar mavjud bo‘lmagan yoki etarli bo‘lmagan taqdirda, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiyuqori turuvchi tashkilotning zaxira jamg‘armadan mablag‘lar ajratishni so‘rab murojaat qilinadi.

31. Aholini va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish, favqulodda vaziyatlarning oldini olish, ular yuzaga kelganda ziyon va zararlar miqdorini kamaytirish bo‘yicha oldindan choralar ko‘rish maqsadida viloyat, shahar (tuman) mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari va ob’ektlarning harakat qilish rejalari, shuningdek, FVDTning barcha darajalarida o‘zaro hamkorlikda harakat qilish rejalari ishga solinadi.

32. FVDT harakatlarini rejalashtirishga tashkiliy-metodik rahbarlik qilishni FVB amalga oshiradi.

5-bob. YAkunlovchi qoida

33. Ushbu Nizom talablari buzilishida aybdor bo‘lgan shaxslar qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo‘ladilar.

Fuqaro va mehnat muhofazasi bo’limi boshlig’i **Sh.Sh.Qurbonov**

